

ZÁRÓ SZAKMAI JELENTÉS MECENATÚRA (MEC_21) pályázat

4. ALPROGRAM (MEC_K_21)

Tudományos kiadványok, szakkönyvek papíralapú és egyidejűleg nyílt hozzáférésű elektronikus formátumban történő megjelenésének támogatása

EPR pályázat azonosító: **141271**

Pályázó kutató: **Dr. Almási Tibor**

Befogadó intézmény: **Szegedi Tudományegyetem**

1. A megjelent kiadvány címe: *Anjou-kori oklevéltár XVI. (1332); XXXIX. (1355); XLIII. (1359); LI. (1367); LII. (1368); Supplementum I.*

2. A kiadvány műfaja és nyelve: *forráskiadvány (oklevéltár); magyar és részben latin*

3. A kiadvány megjelenésének időpontja (év, hónap):

-- Anjou-kori oklevéltár XVI. (1332):	2025. január
-- Anjou-kori oklevéltár XXXIX. (1355):	2024. március
-- Anjou-kori oklevéltár XLIII. (1359):	2024. március
-- Anjou-kori oklevéltár LI. (1367):	2022. július
-- Anjou-kori oklevéltár LII. (1368);	2023. június
-- Anjou-kori oklevéltár. Supplementum I.	2023. május

4. A papíralapú kiadvány megjelent példányszáma:

200 példány: LI. (1367); LII. (1368);

300 példány: XVI. (1332); XXXIX. (1355); XLIII. (1359); Supplementum I.

5. A papíralapú kiadvány terjesztésének módja:

A kiadványsorozat köteteihez medievisztikai szakmai rendezvényeken, mindenekelőtt pedig az évenként levéltári szervezésben Budapesten megrendezésre kerülő középkortudományi könyvbörzén teremt a Szegedi Tudományegyetem középkorkutatóit

tömörítő Szegedi Középkorász Műhely nevű közérdekű kulturális egyesület aláírás ellenében közvetlen hozzáférést az ott megjelenő szakemberek, közgyűjtemények képviselői és az érdeklődő közönség számára. A sorozat könyvkészletét – miként a további középkori tárgyú publikációk példányait is – az egyetem épületében, annak Medievisztikai Szemináriumában őrizzük, és kiadványainkat onnan juttatjuk el közvetlenül vagy megrendelés esetén postai úton is a szakmai rendezvényekre vagy a megrendelő érdeklődők címére. Minthogy a Hungaricana portálon folyamatosan nyílt és ingyenes hozzáférés biztosított a digitális formában is csaknem egyidejűleg elérhető kötetváltozatokhoz, ezért lanyha – jobbára csak közvetlenül a korszakot kutató szakközönségre korlátozódó – az érdeklődés a papíralapú kiadványok iránt.

6. A nyílt hozzáférésű (Open Access) elektronikus kiadvány formátuma: *kétretegű pdf*

7. A nyílt hozzáférésű (Open Access) elektronikus kiadvány elérhetősége:

https://library.hungaricana.hu/hu/collection/kozepkori_magyar_okmanytarak_anjou/

8. A papíralapú kiadvány igényes, magas színvonalú és minőségű nyomdai megjelenése tekintetében tett vállalások mennyiben teljesültek (max. 1000 karakter):

Mind a formátumot illetően, mind pedig a nyomdai lehetőségek tekintetében „kötött pályát” kellett a projektnek követnie. A hangsúly e kijelentésnél nem a mozgástér hiányára esik, hanem a megszokott kipróbált és bevált út követésére utal. Az egyetem számára nyomdai szolgáltatás kizárólag az Innovariant Nyomdaipari Kft-től rendelhető, amely kapcsolatnak az Anjou-kori oklevéltár esetében több mint másfél évtizedes múltja van korrekt és megbízható szolgáltatásteljesítés tapasztalatával. A sorozat 35 évre visszamenő, 45 korábbi kötetben manifestálódó előzménye ugyanakkor teljes mértékben megköti a formátum és a nyomdai megjelenítés tekintetében az igényeket, az elvárásokat és a lehetőségeket. A most elkészült 6 kötet kifogástalanul illeszkedik a sorozat eddigiekben követett, kialakult gyakorlatához.

9. A nyílt hozzáférésű (Open Access) elektronikus kiadvány korszerű technológiát képviselő, felhasználóbarát, magas minőségű kiadása tekintetében tett vállalások mennyiben teljesültek (max. 1000 karakter):

A sorozat új köteteinek digitális megjelenítésének keretei nem függetleníthetők a korábbi kötetek elektronikus megjelenítését is biztosító Hungaricana portál adottságaitól, formájától és lehetőségeitől. Minthogy a portálon belül a könyvtári anyagban külön „fülről” érhetők el a „Középkori okmánytárak”, így az ott elérhető összes kiadvány megjelenítésének és kezelésének keretei is közösek és általánosak, ami alól nem lehet kivétel az Anjou-kori oklevéltár sorozata sem. Ez az adottság azonban inkább előnyt,

mintsem veszteséget jelent a felhasználók számára, minthogy a kiadványszövegekben való keresések nem csupán 1-1 kötet korpuszára vagy a sorozat teljes szövegállományára terjednek ki, hanem a portálról elérhető teljes középkori iratanyagra. Ezáltal a nagy gyorsasággal generált találati listák széles merítésben megbízható kontroll-anyaghoz is hozzájuttatják a felhasználót, ami felbecsülhetetlen értéket képvisel, s így jobb helye nemigen lehet a digitális hozzáférés megteremtésének.

10. A benyújtott projekttervben vállalt és a teljesített célok közötti eltérések bemutatása, indoklása (pl. a terjesztés módja, példányszám, elektronikus kiadvány formátuma stb.) (max. 1000 karakter):

A célul tűzött 7 kötet egyikét, az 1357. évet feldolgozó LI. kötetet nem sikerült közreadni. Bár elkészült ez a kötet is Rábai Krisztina szerkesztésében, ám a lektor nem támogatta közreadását. Jelzett kifogásai alapján a szerkesztőbizottság javaslatára a főszerkesztő felülvizsgálta az elkészült feldolgozást, aminek eredményeként megerősítette a lektor véleményének helytállóságát. A főbb kifogások az egyenetlen mélységű feldolgozásra, a felületesen és olykor pontatlanul kivonatolt irattartalmak hiányosságaira, főként pedig a sorozat egységét kikezdő önkényes, öncélú és pozitív hozadékokat nélkülöző, különcködő eljárási technikák alkalmazására vonatkoztak. Mivel e szóvá tehető elemek határozottan ronthatják a négy évtizede zajló kutatómunka általánosan kedvező megítélését, az elismert eredmények védelmében, illetve a sorozat 53 korábbi kötete megbecsültségének kikezdehetetlensége érdekében a főszerkesztő visszavonta a nyomdai megrendelést, így ennek fedezete felhasználatlan maradt.

11. A kiadvány tartalmának ismertetése (max. 2000 karakter):

Az Anjou-kori oklevéltár a mai magyar középkorkutatás legnagyobb szabású forrásfeltáró vállalkozása. Célkitűzése hozzávetőleg 70 kötetben feldolgozni az 1301. január 1-től 1387. március 30-ig terjedő Anjou-korból fennmaradt összes olyan levéltári iratot, amelyek adatai a korabeli Magyarország területével, illetve lakóival kapcsolatosak. A feldolgozásnak egyaránt tárgyát képezi valamennyi kéziratos formában fennmaradt, illetve publikálva előzőleg már napvilágot látott irat. A kötetsorozatban helyet kapó dokumentumok száma 50 és 60 ezer közötti mennyiségűre becsülhető. A szerkesztők valamennyi vizsgált oklevél tartalmáról olyan magyar nyelvű kivonatot, összefoglalót — szakszóval élve regesztát — készítenek, amely magában foglalja az irat minden adatszerű információját. Mindezzel a nemzeti hagyomány egy fontos szelete tárul fel teljes írott lenyomatában a régmúlt kutatói és a magyar történelem iránt érdeklődők előtt. A tízezres nagyságrendben felszínre kerülő új, a tudósok által még soha nem hasznosított ismeretömegeből minden olyan tudományág meríteni tud, amelyek művelői ráutaltak a történeti forrásadatokra.

A sorozat első kötetét 1990-ben közzé tevő vállalkozás kutatói a jelen pályázat kezdetéig 45 kötet jelentettek meg, és akkor ennek eredményeként egységes feldolgozásban néhány foghíjjal 1301 és 1366 között nyílt hozzáférés a korszak forrásanyagához a kutatás számára. A projekt megvalósult eredményei révén az 1369. évvel

bezárólag jelenleg már csak egyetlen év (1357) feldolgozása várat magára a teljes folyamatosság eléréséhez, minthogy a pályázati terminusban a projekttervhez képest sikerült további 2 kötet munkálatait is lezárni, illetve ennek eredményeit [XLV. (1361), LIII. (1369)] közzé tenni. Mindennek köszönhetően pedig a magyar történelem három nemzedék életére kiterjedő, nagy fontosságú és változatos történetekben gazdag történeti periódusa vált példátlanul kedvező forrásadottságok mellett megismerhetővé, illetve kutathatóvá.

Kelt: Szeged, 2025. március 4.

.....
Dr. Almási Tibor

Pályázó kutató aláírása (vagy fokozott biztonságú elektronikus aláírás és időbélyegző)